

ADVIES Nr 39 / 2002 van 16 september 2002.

O. Ref. : 10 / A / 2002 / 035 / 014

BETREFT : Ontwerp van koninklijk besluit houdende vaststelling van de wijze waarop de wilsverklaring inzake euthanasie wordt opgesteld, geregistreerd, herbevestigd, herzien of ingetrokken en aan de betrokken artsen wordt meegedeeld.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

Gelet op de wet van 8 december 1992 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, (hierna « wet van 8 december 1992 ») inzonderheid op artikel 29;

Gelet op het verzoek om advies van de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, van 5 september 2002;

Gelet op het verslag van de voorzitter,

brengt op 16 september 2002 volgend advies uit:

I. ONDERWERP VAN HET VERZOEK OM ADVIES

Het ontworpen besluit is genomen ingevolge artikel 4 van de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie.

Deze bepaling machtigt de Koning te bepalen hoe de wilsverklaring inzake euthanasie wordt opgesteld, geregistreerd, en herbevestigd of ingetrokken en via de diensten van het Rijksregister aan de betrokken artsen wordt meegedeeld.

A. Opmerkingen vooraf

1. Geldigheidscontrole

Krachtens de wet van 28 mei 2002 betreffende de euthanasie kan de arts, onder de voorwaarden vastgesteld in de wet en op verzoek van betrokkene, euthanasie toepassen. In dat geval stelt betrokkene een euthanasieverzoek op schrift. Dit verzoek kan worden opgesteld ofwel op het tijdstip waarop de arts de euthanasie zou kunnen toepassen, ofwel vooraf ingeval betrokkene niet meer in staat zou zijn zijn wil te uiten.

Het aan de Commissie ter advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit heeft betrekking op de wijze waarop dit laatste euthanasieverzoek wordt opgesteld, geregistreerd, herbevestigd, herzien of ingetrokken en aan de betrokken artsen wordt meegedeeld.

Het euthanasieverzoek moet worden geuit in de vorm van een verklaring opgesteld overeenkomstig de in het ontwerp omschreven bewoordingen en wijze.

Indien betrokkene zulks wenst, kan hij zijn verklaring registreren bij het gemeentebestuur van zijn hoofdverblijfplaats, dat onmiddellijk het Rijksregister van de natuurlijke personen bijwerkt.

De registratie van de verklaring bij het gemeentebestuur is een mogelijkheid dat wordt overgelaten aan de waardering van de betrokkene en is geen verplichting. Artikel 3 van het ontwerp bepaalt immers dat de verklaring *kan* worden geregistreerd. In het verslag aan de Koning wordt in verband hiermee gesteld dat de betrokkene evenzeer ervoor kan opteren om de bekendheid van zijn wilsverklaring op een andere manier te garanderen, met dien verstande evenwel dat de registratie bij de gemeente hem de garantie biedt dat de arts steeds zijn wilsverklaring kan terugvinden.⁽¹⁾

Ingeval de verklaring bij het gemeentebestuur is geregistreerd, bepaalt artikel 4 van het ontwerp dat de ambtenaar van de burgerlijke stand verplicht is de wilsverklaring in ontvangst te nemen en zich ervan te vergewissen dat zij voldoet aan de vereiste voorwaarden. Gaat het om de vormvoorwaarden (vermelding van naam en voornaam, adressen, etc.), om de grondvoorwaarden (meerderjarigheid van de getuigen, degene die de verklaring doet heeft geen materieel belang bij het overlijden, etc.) of om beide? Het verslag aan de Koning geeft geen uitsluitsel. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan uiteraard nagaan of de getuigen meerderjarig zijn, maar hoe kan hij zich ervan vergewissen dat zij geen enkel materieel belang hebben bij het overlijden van betrokkene?

Ingeval de verklaring niet bij het gemeentebestuur is geregistreerd, vindt trouwens geen enkele regelmatigheidscontrole plaats. Hoe kan de arts dan de geldigheid van de verklaring controleren indien hij niet over de middelen daartoe beschikt? Hebben de geregistreeerde verklaringen een andere juridische waarde dan de verklaringen die niet bij het gemeentebestuur zijn geregistreerd? Hierover wordt niets gezegd.

---

¹ Verslag aan de Koning, blz. 10.

2. Adres en hoofdverblijfplaats

Twee van de gegevens die moeten worden vermeld, zowel voor degene die de verklaring doet, als voor de getuigen en de vertrouwenspersonen, zijn het volledige adres en de hoofdverblijfplaats van de betrokken personen. De Commissie onderstelt, bij gebrek aan nadere gegevens hieromtrent, dat het gevraagde adres dat van de hoofdverblijfplaats is. Indien zulks niet het geval is, ziet de Commissie geen verschil tussen de informatie over het adres en die over de hoofdverblijfplaats. Deze gegevens moeten worden verduidelijkt.

B. Wet van 8 december 1992

De wilsverklaring bevat verschillende persoonsgegevens, waaronder die van de verzoeker, van twee meerderjarige getuigen alsook, in voorkomend geval, van een of twee vertrouwenspersonen en van de persoon die de verklaring opstelt namens de betrokkene die lichamelijk daartoe niet in staat is. In het laatste geval moet de verklaring vergezeld gaan van een medisch getuigschrift waaruit de blijvende lichamelijke ongeschiktheid blijkt van de betrokkene om zelf de verklaring op te stellen en te ondertekenen.

De gegevens in de wilsverklaring zijn persoonsgegevens in de zin van artikel 1, § 1, van de wet van 8 december 1992 (hierna « WPL »). De registratie ervan in het bevolkingsregister en in het Rijksregister van de natuurlijke personen vormt een verwerking onderworpen aan de bepalingen van de WPL.

1. Registratie van de verklaring in het Rijksregister van de natuurlijke personen

Artikel 5, eerste lid, van het ontwerp bepaalt dat het gemeentebestuur de gegevens met betrekking tot de wilsverklaring inzake euthanasie onmiddellijk bijwerkt in het Rijksregister van de natuurlijke personen.

De Commissie is van oordeel dat de wilsverklaring en alle daarmee verband houdende gegevens niet thuishoren in het Rijksregister van de natuurlijke personen.

Artikel 4, §1, in fine, van de wet van 28 mei 2002 stelt immers vast dat « De Koning bepaalt hoe de wilsverklaring wordt opgesteld, geregistreerd en herbevestigd of ingetrokken en *via de diensten van het Rijksregister* aan de betrokken artsen wordt meegedeeld ».

De wetgever maakt geen gewag van de inschrijving van de verklaring als een van de vermeldingen opgenomen in het Rijksregister, dat in ruime mate toegankelijk is voor een groot aantal personen.

De Commissie benadrukt dat het belangrijk is dat de verklaring in een andere databank dan het eigenlijke Rijksregister wordt vermeld, zelfs indien die databank moet worden bijgehouden *via de diensten van het Rijksregister*. Daarenboven zou deze specifieke databank voor wilsverklaringen slechts kunnen worden geraadpleegd met inachtneming van zeer strikte voorwaarden; zo kan bij voorbeeld alleen de gemeentelijke administratie die beschikt over een schriftelijk attest van de betrokken arts, tot deze gegevens toegang hebben en wel door middel van een unieke code die voor elke gemeente verschillend is. De huidige formulering van artikel 5 van het ontwerp komt niet tegemoet aan de bekommernissen van de Commissie. Er is immers bepaald dat alle gemeenten van het Koninkrijk via het Rijksregister van de natuurlijke personen toegang hebben tot de gegevens inzake de wilsverklaring, zonder daaraan enige precisering of voorwaarde te koppelen.

Het ontwerp vermeldt trouwens niet welke gegevens worden opgenomen in de voor de wilsverklaringen bestemde databank. Uit het verslag aan de Koning (blz. 15) kan worden opgemaakt dat het om volgende gegevens gaat:

- dat er voor de betrokkene sprake is van een wilsverklaring voor euthanasie;
- de datum van de wilsverklaring;
- naam, voornaam, adres, hoofdverblijfplaats, geboorteplaats, geboortedatum en identificatienummer van het Rijksregister van de betrokkene;
- de code van de gemeente van beheer (NIScode) waar de wilsverklaring werd neergelegd;
- de registratiedatum van de wilsverklaring in het bevolkingsregister;
- het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen van de eventuele vertrouwenspersonen in een door de betrokkene aangegeven volgorde, alsook naam, voornaam, adres, hoofdverblijfplaats, geboortedatum en geboorteplaats van deze personen.

De Commissie is van oordeel dat deze gegevens moeten worden vermeld in de tekst van het ontwerp zelf.

Bovendien ziet de Commissie met betrekking tot de gegevens die worden opgenomen in de voor de wilsverklaringen bestemde databank niet in waarom de naam, voornaam, adres, hoofdverblijfplaats, geboortedatum en geboorteplaats van de betrokkene en van de vertrouwenspersonen zouden moeten worden vermeld. Hun identificatienummer in het Rijksregister van de natuurlijke personen volstaat immers op zich, aangezien de gemeenten toegang hebben tot dit register. Op grond van het identificatienummer hebben zij derhalve de mogelijkheid het volledige adres van de betrokken personen te kennen.

2. Registratie, herbevestiging, herziening en intrekking van de verklaring bij de gemeente

a) Onderzoek van het finaliteitscriterium

Krachtens artikel 4 van de WPL moeten persoonsgegevens voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verkregen en niet verder worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden.

Het doeleinde van de registratie van de verklaring bij het gemeentebestuur is uitdrukkelijk omschreven in het verslag aan de Koning. Het is de bedoeling dat ingeval een persoon in een situatie komt waarin euthanasie zou kunnen worden toegepast en hij wilsonbekwaam is geworden, de arts steeds de eventuele wilsverklaring van die persoon kan terugvinden.⁽²⁾

De rechtmatigheid van deze registratie vloeit voort uit de toepassing van de wet van 28 mei 2002, inzonderheid uit artikel 4, op grond waarvan de Koning gemachtigd is te bepalen hoe de wilsverklaring wordt opgesteld, geregistreerd en herbevestigd of ingetrokken en via de diensten van het Rijksregister aan de betrokken artsen wordt meegedeeld.

Aangezien de registratie van de verklaring bij het gemeentebestuur een recht en geen plicht blijft in hoofde van de betrokkene, vloeit de rechtmatigheid van de verwerking bovendien eveneens voort uit de instemming van de betrokkene en van alle in de verklaring vermelde personen met het feit dat hun gegevens door het gemeentebestuur van de verblijfplaats van de betrokkene met het oog op het voornoemde doeleinde worden verwerkt.

Het model van verklaring dat als bijlage bij het ontwerp gaat, voorziet immers in de handtekening van alle betrokken personen, alsook in de vermelding van de plaats waar het (de) ondertekende exempla(a)r(en) van de verklaring wordt(en) bewaard.

---

² Verslag aan de Koning, blz. 10 en 16.

In dat verband moet de ambtenaar van de burgerlijke stand die belast is met het nagaan of de wilsverklaring voldoet aan de vereiste voorwaarden, erop toezien dat in de rubriek « plaats van bewaring van de verklaring » duidelijk wordt aangegeven dat de verklaring wordt bewaard op het gemeentebestuur van de verblijfplaats van de betrokkene en is ingeschreven in het Rijksregister van de natuurlijke personen.

b) Onderzoek van het proportionaliteitscriterium

Overeenkomstig artikel 4, §1, 3°, van de WPL moeten persoonsgegevens toereikend, terzake dienend en niet overmatig zijn, ten opzichte van de doeleinden waarvoor zij worden verkregen.

In het model van verklaring als omschreven in bijlage I van het ontwerp worden volgende gegevens gevraagd:

- van degene die de verklaring doet:
  - Naam en voornaam;
  - Hoofdverblijfplaats;
  - Volledig adres;
  - Identificatienummer in het Rijksregister;
  - Geboortedatum en geboorteplaats;
  - In voorkomend geval de redenen die de blijvende lichamelijke ongeschiktheid van degene die de wilsverklaring doet om deze op te stellen en te ondertekenen, verantwoorden.

- van de twee getuigen:
  - Naam en voornaam;
  - Hoofdverblijfplaats;
  - Volledig adres;
  - Identificatienummer in het Rijksregister;
  - Telefoonnummer;
  - Geboortedatum en geboorteplaats,
  - Beroep;
  - Eventuele graad van verwantschap.

In voorkomend geval,

- voor de eventueel aangewezen vertrouwensperso(o)n(en) (door degene die de verklaring doet):
  - Naam en voornaam;
  - Hoofdverblijfplaats;
  - Volledig adres;
  - Identificatienummer in het Rijksregister;
  - Telefoonnummer;
  - Geboortedatum en geboorteplaats;
  - Eventuele graad van verwantschap.

- van de persoon die zulks doet in de plaats van de degene die wegens zijn lichamelijke ongeschiktheid zijn verklaring niet kan opstellen en ondertekenen:
  - Naam en voornaam;
  - Hoofdverblijfplaats;
  - Volledig adres;
  - Identificatienummer in het Rijksregister;
  - Telefoonnummer;
  - Geboortedatum en geboorteplaats;
  - Beroep;
  - Eventuele graad van verwantschap.

Uit het verslag aan de Koning vloeit voort dat het verzamelen van gegevens over degene die de verklaring doet in combinatie met de naam en de voornaam, moet toelaten om enerzijds uit te maken of de persoon die zich in een situatie bevindt waarin euthanasie zou kunnen worden toegepast, identiek is met de persoon die de betrokken wilsverklaring opstelde, en om anderzijds een zekere controle mogelijk te maken inzake de bekwaamheid van de verzoeker om een dergelijke wilsverklaring op te stellen (bij voorbeeld meerderjarigheid).⁽³⁾

De gegevens van de twee getuigen moeten de mogelijkheid bieden hen te identificeren en te contacteren, alsook na te gaan of zij voldoen aan de gestelde eisen (bij voorbeeld meerderjarig, geen materieel belang bij het overlijden van de patiënt).⁽⁴⁾

Hoewel in het verslag aan de Koning niet uitdrukkelijk ernaar wordt verwezen, kan redelijkerwijze worden aangenomen dat het verzamelen van de gegevens van de vertrouwenspersonen aansluit bij dezelfde doelstellingen van identificatie en controle.

Meer in het bijzonder stelt de Commissie zich vragen bij de relevantie van het gegeven « beroep » dat op geen enkele manier wordt verantwoord. Dit gegeven is niet vereist voor de zogenaamde vertrouwenspersonen, maar wel voor alle andere bedoelde personen. Is deze vermelding misschien een extra identificatiemiddel? In dat geval wordt niet gesteld dat het zou gaan om de vermelding in het Rijksregister van de natuurlijke personen, waarin dat gegeven evenwel geenszins wordt bijgewerkt. In het verslag aan de Koning wordt dienaangaande geen enkele uitleg gegeven.

Met betrekking tot de reden waarom betrokkene permanent fysiek niet in staat is zijn verklaring op schrift te stellen, is de Commissie van oordeel dat het niet noodzakelijk is dat deze verantwoording – die betrekking heeft op een gezondheidsgegeven – openlijk in de verklaring wordt vermeld. Het is verkieslijk zulks in een apart document te doen. Dit document evenals het medisch getuigschrift zouden dan, onder verzegelde omslag, bij de verklaring worden gevoegd.

Artikel 9 van het ontwerp voegt trouwens in artikel 1 van het koninklijk besluit van 16 juli 1992 tot vaststelling van de informatie die opgenomen wordt in de bevolkingsregisters een punt 29 toe, luidend als volgt:

- de wilsverklaring betreffende de euthanasie, de datum ervan en de registratiedatum ervan;
- de herziening of intrekking van de wilsverklaring betreffende de euthanasie, de datum ervan en de registratiedatum ervan;
- eventueel de vertrouwenspersoon, of in volgorde van voorkeur, de vertrouwenspersonen aangeduid in de wilsverklaring betreffende de euthanasie, geïdentificeerd door hun naam, voornaam, hoofdverblijfplaats en identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen.

---

³ Verslag aan de Koning, blz. 5.

⁴ Verslag aan de Koning, blz. 6.

De Commissie is van oordeel dat de vermelding van hun identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen in het bevolkingsregister voor de vertrouwenspersonen volstaat. De Commissie ziet immers niet in waarom de gegevens «naam », «voornaam » en « hoofdverblijfplaats » zouden moeten worden vermeld in het bevolkingsregister van de gemeente van de betrokkene – welke niet noodzakelijk die van de vertrouwensperso(o)n(en) is – aangezien het gemeentebestuur toegang kan krijgen tot deze gegevens via het nummer van het Rijksregister van de betrokken personen. Deze gegevens zijn trouwens niet betrouwbaar want de vertrouwenspersoon kan verhuizen zonder dat hij verplicht is het gemeentebestuur waar de verklaring is neergelegd, te waarschuwen.

OM DIE REDENEN,

brengt de Commissie een gunstig advies uit op voorwaarde dat rekening wordt gehouden met de hierboven geformuleerde opmerkingen.

Voor de secretaris,
wettig verhinderd,

De voorzitter,

(get.) D. GHEUDE,
adviseur

(get.) P. THOMAS.